CONȚINUTUL PROCEDURII DE AUTENTIFICARE NOTARIALĂ A ACTELOR JURIDICE CIVILE

Vitalii PISTRIUGA

În prezent, procedura notarială, inclusiv cea de autentificare notarială a actelor juridice civile, este reglementată de Legea cu privire la notariat [2] şi de Regulamentul cu privire la modul de îndeplinire a actelor notariale şi completare a registrelor notariale [6]. Însă nici unul din aceste acte normative nu ne oferă o viziune clară privind conținutul procedurii notariale.

În sensul filozofic, termenul „conținut" înseamnă „totalitatea elementelor constitutive esențiale, care caracterizează şi condiționează existența şi schimbarea unui obiect sau fenomen" [4].

Activitatea notarială se realizează prin acte notariale şi consultații notariale. Dacă ne referim la procedura notarială de autentificare, atunci rezultatul acestei activități reprezintă apariția unui nou act notarial, care, conform legii, *este de autoritate publică, se prezumă legal şi veridic şi are forță probantă şi executorie*.

În mod evident, apariția drepturilor şi obligațiilor rezultate dintr-un act juridic autentificat notarial este condiționată de săvârşirea de către notarul public a tuturor acțiunilor necesare. Or, anume stricta respectare a normelor de procedură atinge scopul urmărit de către părțile contractante şi reprezintă garanția valabilității actului notarial şi a faptului că acesta nu va fi declarat nul de către instanțele de judecată, iar notarul va fi exonerat de răspundere, în cazul în care instanța de judecată va anula acest act juridic.

Examinând normele legale existente în acest domeniu, observăm următoarele elemente constitutive esențiale ale procedurii de autentificare:

1. Stabilirea identității solicitantului actului notarial [2, p.42]. În prezent, această condiție prezumă îndeplinirea de către notar a următoarelor acțiuni: solicitarea prezentării actelor de identitate ale sistemului național de paşapoarte (sau a paşapoartelor pentru cetățeni străini şi apatrizi); verificarea legalității actului prezentat; verificarea identității persoanei prezente în fața notarului cu cea înfățişată pe actul de identitate. Suplimentar la aceste norme, se aplică şi prevederile unor legi speciale, care urmăresc scopuri mai înguste, de ex., în prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului [3].

În acest context, urmează a fi revizuite normele legale, iar notarul să fie asigurat cu accesul gratuit la registrele publice ale statului, dat fiind faptul că onorariile încasate de notar, în majoritatea cazurilor, nu acoperă costul acestor servicii. Totodată, pentru comparație, putem menționa că misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare ale Republicii Moldova le este oferită posibilitatea de stabilire a identității în baza informației gratuite din Registrul de Stat al populației, ceea ce exclude din start stabilirea identității în baza unor acte false.

2. Verificarea capacității de exercițiu şi capacității juridice a persoanelor [2, p.43]. Deşi o astfel de condiție este pusă pe seama notarului, procedura notarială nu descrie acțiunile notarului în vederea realizării acesteia. Starea vizată se va determina în baza prevederilor legale (atingerea vârstei, căsătorie etc.). În cazul unor persoane străine, notarul este obligat să studieze şi *legea națională a acestei persoane*. Doar în cazul în care notarul are dubii referitor la acest capitol, notarul poate amâna îndeplinirea actului notarial şi solicita informații despre limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea persoanei ca incapabilă de la instanțele de judecată. Această măsură nu-i oferă un răspuns categoric, or, persoana poate schimba domiciliul destul de des, iar în prezent nu există nici un registru care ar conține această informație în mod sistematizat.

3. Verificarea autenticității semnăturilor părților şi a altor participanți la îndeplinirea actului notarial [2, p.44]. Verificarea constă în faptul că persoana semnează în fața notarului, respectiv, notarul este sigur că documentul a fost semnat nemijlocit de către persoana identificată. În acest sens, Regulamentul recomandă notarului *să solicite persoanelor care semnează actul notarial să-şi scrie numele şi prenumele cu mână proprie, în cazul în care semnătura nu le include. Actele notariale se vor semna, de regulă, cu cerneală de culoare albastră* [6, p.6].

4. Solicitarea şi verificarea tuturor documentelor necesare pentru îndeplinirea actului notarial [2, 50 alin. (3)].

5. Explicarea părților sensului şi importanței proiectului actului juridic, conținutului actului notarial, precum şi drepturile şi obligațiile lor, să o avertizeze despre consecințele actelor notariale îndeplinite [2, 19 lit. b), 41, 50 alin. (2)].

6. Verificarea corespunderii actului juridic prevederilor legale şi a condițiilor de valabilitate ale acestuia, inclusiv conformității conținutului lui cu intențiile reale ale părților [2, 41, 50 alin. (2)].

7. La autentificarea actelor juridice, pe documentul respectiv, notarul aplică girul de autentificare [2, p.46]. Conținutul girului trebuie să corespundă prevederilor Ordinului Ministrului justiției [5].

8. Înregistrarea actului notarial [2, p.47]. Fiecare act notarial este supus înscrierii în registrul actelor notariale şi i se atribuie un număr de ordine aparte, care se repetă şi pe document.

9. Aplicarea semnăturii şi sigiliului notarului [2, 3 alin. (2)]. Fără aceste atribute, actul notarial nu obține forța juridică specială.

Suplimentar la aceste condiții generale, față de anumite acte juridice, procedura notarială instituie condiții suplimentare, dintre care putem evidenția: verificarea împuternicirilor reprezentantului (dacă acționează prin reprezentant); verificarea raporturilor de rudenie (care influențează asupra plăților ce

urmează a fi încasate); verificarea existenței dreptului de proprietate la persoana care înstrăinează etc.

Valabilitatea actului notarial (actului juridic) nu depinde de faptul încasării plății pentru asistență notarială acordată.

Este evident că notarul nu este un expert în domeniul tehnicii documentelor, psihiatriei, grafoscopiei sau a portretelor, însă stagierea efectuată inițial, dar şi practica zilnică, împreună cu ridicarea continuă a nivelului profesional, înarmează notarul cu instrumente de depistare a situaților suspicioase. Aici este de reținut că, expertul, în domeniile respective, poartă răspundere doar pentru cazuri în care nu a prezentat la timp raportul [1, 20 alin.(2)] sau a prezentat, cu bună-ştiință, concluzii false [1, 21 alin.(7)]. Totodată, notarul va răspunde şi în situația în care la executarea acestor obligații a concluzionat greşit, fără a avea vreo intenție [2, p.23]. Însă, instanțele de judecată nu iau în considerare nici aspectul responsabilității care disciplinează persoana în executarea atribuțiilor, nici faptul că toate acțiunile au fost îndeplinite personal în fața notarului, dar şi nu a expertului, încât notarul a avut la dispoziție mai multe posibilități de clarificare a situației, în majoritatea cazurilor, prevalând raporturile de expertiză. *De lege ferenda*, legislația în domeniul probațiunii în fața instanțelor de judecată urmează a fi corectată în felul corespunderii cu prezumțiile oferite de legislația notarială, iar declararea nulității să intervină doar în cazul în care este probat incontestabil că notarul într-adevăr a încălcat obligațiile sale profesionale.

Referințe:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-ştiințifice şi medico-legale nr. 1086-XIV din 23.06.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 144-145, art. 1056.
2. Legea Republicii Moldova cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08.11.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 154-157, art. 1209.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului, nr.190-XVI din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, nr. 141-145, art. 597.
4. *Marele dicționar de neologisme.* 2000. [Accesat 30.05.2013] Disponibil: http://dexonline.ro/definitie/con%C5%A3inut
5. Ordinul Ministrului Justiției al Republicii Moldova cu privire la aprobarea girurilor de autentificare şi a certificatelor notariale, nr. 394 din 29.09.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2005, nr. 135-138, art. 448.
6. Ordinul Ministrului Justiției al Republicii Moldova privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a actelor notariale şi completare a registrelor notariale, nr. 95 din 28.02.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2008, nr. 63-65, art. 167.